מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תש"ף, 2020
מספר השאלון: 1281

כיתות י"ב

תנ"ך

הוראות לנבחן

א. <u>משך הבחינה</u>: שעתיים וחצי.

ב. <u>מבנה השאלון ומפתח ההערכה</u>: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	— היסטוריוגרפיה ונבואה	— (28×2)	— 56	נקודות
פרק שני	— נושאי החובה	— (8×3)	— 24	נקודות
פרק שלישי	— נושאי ההרחבה	— (8×1)	— 8	נקודות
פרק רביעי	— קטע להבנה ולניתוח	— (4×3)	— 12	נקודות
	סך הכול	—	100	נקודות

ג. <u>חומר עזר מותר בשימוש</u>: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. <u>הוראות מיוחדות</u>: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז ב<u>נושא</u>. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

<u>הערה</u>: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב <u>במחברת הבחינה בלבד</u>. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון — היסטוריוגרפיה ונבואה (56 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה — 28 נקודות).

בכל שאלה שבחרת, ענה על סעיף א — **חובה** (12 נקודות) ועל שניים מן הסעיפים ב-ד (לכל סעיף — 8 נקודות).

1. קרא **מלכים א**, י"ז, 1-16.

א וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי מִתֹּשְׁבֵי גִלְעָד אֶל־
אַחְאָב חַי־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם־יִהְיֶה
ב הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם־לְפִי דְבָרִי: וַיְהִי
ג דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר: לֵךְ מִזֶּה וּפָנִיתָ לְךָ קֶדְמָה וְנִסְתַּרְתָּ
ד בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן: וְהָיָה מֵהַנַּחַל תִּשְׁתֶּה וְאֶת־
ה הָעֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלֶךָ שָׁם: וַיֵּלֶךְ וַיַּעַשׂ כִּדְבַר־יְהוָה וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב
ו בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן: וְהָעֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם
ז וּבָשָׂר בַּבֹּקֶר וְלֶחֶם וּבָשָׂר בָּעֶרֶב וּמִן־הַנַּחַל יִשְׁתֶּה: וַיְהִי מִקֵּץ
ח יָמִים וַיִּבַּשׁ הַנַּחַל כִּי לֹא־הָיָה גֶשֶׁם בָּאָרֶץ: וַיְהִי
ט דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר: קוּם לֵךְ צָרְפַתָה אֲשֶׁר לְצִידוֹן וְיָשַׁבְתָּ
י שָׁם הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה לְכַלְכְּלֶךָ: וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ צָרְפַתָה
וַיָּבֹא אֶל־פֶּתַח הָעִיר וְהִנֵּה־שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה מְקֹשֶׁשֶׁת עֵצִים
וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר קְחִי־נָא לִי מְעַט־מַיִם בִּכְלִי וְאֶשְׁתֶּה:
יא וַתֵּלֶךְ לָקַחַת וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר לְקְחִי־נָא לִי פַּת־לֶחֶם בְּיָדֵךְ:
יב וַתֹּאמֶר חַי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אִם־יֶשׁ־לִי מָעוֹג כִּי אִם־מְלֹא
כַף־קֶמַח בַּכַּד וּמְעַט־שֶׁמֶן בַּצַּפַּחַת וְהִנְנִי מְקֹשֶׁשֶׁת שְׁנַיִם
יג עֵצִים וּבָאתִי וְעָשִׂיתִיהוּ לִי וְלִבְנִי וַאֲכַלְנֵהוּ וָמָתְנוּ: וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ אֵלִיָּהוּ אַל־תִּירְאִי בֹּאִי עֲשִׂי כִדְבָרֵךְ אַךְ עֲשִׂי־לִי
מִשָּׁם עֻגָה קְטַנָּה בָּרִאשֹׁנָה וְהוֹצִאת לִי וְלָךְ וְלִבְנֵךְ תַּעֲשִׂי
יד בָּאַחֲרֹנָה: כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּד
הַקֶּמַח לֹא תִכְלֶה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תָחְסַר עַד יוֹם תֵּת־ יְהוָה
טו גֶּשֶׁם עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: וַתֵּלֶךְ וַתַּעַשׂ כִּדְבַר אֵלִיָּהוּ וַתֹּאכַל
טז הִוא־וְהוּא וּבֵיתָהּ יָמִים: כַּד הַקֶּמַח לֹא כָלָתָה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן הֵיא־וְהִוא
לֹא חָסַר כִּדְבַר־יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֵלִיָּהוּ:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 3/

ענה על סעיף א (**חובה**).

א. בקטע שלפניך מסופר על הַכְרָזָה שהכריז אליהו ועל שני ניסים.

(1) מהי ההכרזה? מה הם שני הניסים? (6 נקודות)

(2) הסבר את הקשר בין הניסים שציינת בתת־סעיף (1) להכרזה של אליהו. (6 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוק 1 שלפניך.

יש מחלוקת בין פרשנים אם ההכרזה של אליהו נאמרה על דעת עצמו או אם ה' הוא שהורה לו להכריז כך.

קרא את פירוש המלבי"ם לפסוק 4.

"וכן הזמין [ה'] פרנסתו [של אליהו] על ידי עורבים שהם אכזרים בטבעם למען יזכור [אליהו] כי כן התאכזר על העם להמיתם ברעב".

(1) על פי פירוש המלבי"ם, מי יזם את הבצורת, ה' או אליהו? נמק את דבריך. (4 נקודות)

(2) מה הן המילים בפסוק 1 שעליהן אפשר לבסס את פירוש המלבי"ם בנוגע ליוזם הבצורת? (4 נקודות)

ג. לדעתך, איזה נס משני הניסים העמיד את אליהו במצב קשה יותר? נמק את תשובתך ובסס אותה על הכתוב.

ד. **(1)** על פי פסוק 12, הבא שתי ראיות מדברי האלמנה לקושי שלה למלא את הבקשה של אליהו.

הסבר כל אחת מן הראיות. (4 נקודות)

(2) על פ פסוק 13, כיצד הקְשָׁה אליהו עוד על האלמנה? בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

2. קרא **מלכים ב**, כ"ה, 1-12, 22-30.

מלכים ב, כ"ה, 1-12

א וַיְהִי בִשְׁנַת הַתְּשִׁיעִית לְמָלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ
הָעֲשִׂירִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל הוּא וְכָל־
ב חֵילוֹ עַל־יְרוּשָׁלִַם וַיִּחַן עָלֶיהָ וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דָּיֵק סָבִיב: וַתָּבֹא
ג הָעִיר בַּמָּצוֹר עַד עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ: בְּתִשְׁעָה
ד לַחֹדֶשׁ וַיִּחֲזַק הָרָעָב בָּעִיר וְלֹא־הָיָה לֶחֶם לְעַם הָאָרֶץ: וַתִּבָּקַע
הָעִיר וְכָל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַיֵּלְכוּ לָיְלָה דֶּרֶךְ שַׁעַר | בֵּין הַחֹמֹתַיִם
אֲשֶׁר עַל־גַּן הַמֶּלֶךְ וְכַשְׂדִּים עַל־הָעִיר סָבִיב וַיֵּלֶךְ דֶּרֶךְ
ה הָעֲרָבָה: וַיִּרְדְּפוּ חֵיל־כַּשְׂדִּים אַחַר הַמֶּלֶךְ וַיַּשִּׂגוּ אֹתוֹ בְּעַרְבוֹת
ו יְרֵחוֹ וְכָל־חֵילוֹ נָפְצוּ מֵעָלָיו: וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ
ז אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל רִבְלָתָה וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ מִשְׁפָּט: וְאֶת־בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ
שָׁחֲטוּ לְעֵינָיו וְאֶת־עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוֵּר וַיַּאַסְרֵהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם
ח וַיְבִאֵהוּ בָּבֶל: וּבַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּשִׁבְעָה לַחֹדֶשׁ
הִיא שְׁנַת תִּשַׁע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל
ט בָּא נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים עֶבֶד מֶלֶךְ־בָּבֶל יְרוּשָׁלִָם: וַיִּשְׂרֹף
אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־בָּתֵּי יְרוּשָׁלִַם וְאֵת־
י כָּל־בֵּית גָּדוֹל שָׂרַף בָּאֵשׁ: וְאֵת־חוֹמֹת יְרוּשָׁלִַם סָבִיב נָתְצוּ
יא כָּל־חֵיל כַּשְׂדִּים אֲשֶׁר רַב־טַבָּחִים: וְאֶת יֶתֶר הָעָם הַנִּשְׁאָרִים
בָּעִיר וְאֶת־הַנֹּפְלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ עַל־הַמֶּלֶךְ בָּבֶל וְאֶת יֶתֶר
יב הֲהָמוֹן הָגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים: וּמִדַּלַּת הָאָרֶץ הִשְׁאִיר
רַב־טַבָּחִים לְכֹרְמִים וּלְגֹבְים: וליוגבים

(שים לב: קטע נוסף וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 5

מלכים ב, כ"ה, 22-30

כב וְהָעָם הַנִּשְׁאָר בְּאֶרֶץ יְהוּדָה אֲשֶׁר
הִשְׁאִיר נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיַּפְקֵד עֲלֵיהֶם אֶת־גְּדַלְיָהוּ
כג בֶּן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן: וַיִּשְׁמְעוּ כָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים הֵמָּה וְהָאֲנָשִׁים
כִּי־הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־גְּדַלְיָהוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּדַלְיָהוּ הַמִּצְפָּה
וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה וְיוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וּשְׂרָיָה בֶן־תַּנְחֻמֶת
כד הַנְטֹפָתִי וְיַאֲזַנְיָהוּ בֶן־הַמַּעֲכָתִי הֵמָּה וַאֲנָשֵׁיהֶם: וַיִּשָּׁבַע לָהֶם
גְּדַלְיָהוּ וְלַאֲנָשֵׁיהֶם וַיֹּאמֶר לָהֶם אַל־תִּירְאוּ מֵעַבְדֵי הַכַּשְׂדִּים
כה שְׁבוּ בָאָרֶץ וְעִבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל וְיִטַב לָכֶם: וַיְהִי
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה בֶּן־אֱלִישָׁמָע מִזֶּרַע
הַמְּלוּכָה וַעֲשָׂרָה אֲנָשִׁים אִתּוֹ וַיַּכּוּ אֶת־גְּדַלְיָהוּ וַיָּמָת וְאֶת־
כו הַיְּהוּדִים וְאֶת־הַכַּשְׂדִּים אֲשֶׁר־הָיוּ אִתּוֹ בַּמִּצְפָּה: וַיָּקֻמוּ כָל־
הָעָם מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וְשָׂרֵי הַחֲיָלִים וַיָּבֹאוּ מִצְרַיִם כִּי יָרְאוּ
כז מִפְּנֵי כַשְׂדִּים: וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע שָׁנָה לְגָלוּת
יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה בִּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּעֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה
לַחֹדֶשׁ נָשָׂא אֱוִיל מְרֹדַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת מָלְכוֹ אֶת־רֹאשׁ
כח יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה מִבֵּית כָּלְא: וַיְדַבֵּר אִתּוֹ טֹבוֹת וַיִּתֵּן אֶת־
כט כִּסְאוֹ מֵעַל כִּסֵּא הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּבָבֶל: וְשִׁנֶּא אֶת בִּגְדֵי
ל כִלְאוֹ וְאָכַל לֶחֶם תָּמִיד לְפָנָיו כָּל־יְמֵי חַיָּיו: וַאֲרֻחָתוֹ אֲרֻחַת
תָּמִיד נִתְּנָה־לּוֹ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּיו:

ענה על סעיף א (**חובה**).

א. קרא פסוקים 1-12 שלפניך.

בפסוקים אלה מתואר אירוע שאירע בממלכת יהודה.

(1) מהו אירוע זה, ובאיזו שנה (לועזית) אירע? (6 נקודות)

(2) על פי פסוקים אלה, הסבר כיצד נהג מלך יהודה באירוע זה, וכיצד נהגו במלך יהודה הכשדים. בסס את דבריך על הכתוב. (6 נקודות)

(שים לב: סעיפים ב-ד של השאלה בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 6/

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. נבוכדנאצר מלך בבל שפט לחומרה את צדקיהו מלך יהודה.

קרא גם **מלכים ב**, כ"ד, 17, 20.

על פי פסוקים אלה, כתוב מה הייתה עשויה להיות ההאשמה שבה הואשם צדקיהו, והסבר כיצד האשמה זו יכולה להיות הנימוק לעונשו האכזרי.

ג. קרא פסוקים 22-26 שלפניך.

(1) כיצד נהוג לציין במסורת היהודית את היום שבו נרצח גדליהו בן אחיקם? (2 נקודות)

(2) על פי המסופר בפסוקים אלה, הסבר מדוע ייחסה המסורת היהודית חשיבות רבה לרצח של גדליהו בן אחיקם.

(6 נקודות)

ד. קרא פסוקים 27-30 שלפניך.

פסוקים אלה מסיימים את ספר **מלכים**.

(1) מהו האירוע המתואר בפסוקים אלה? (2 נקודות)

(2) לדעתך, האם אירוע זה הוא סיום אופטימי או פסימי לספר **מלכים**? נמק את דבריך ובסס אותם על הכתוב.

(6 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

3. קרא **ישעיה**, ב', 1-4.

א הַדָּבָר אֲשֶׁר חָזָה
ב יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם: וְהָיָה ׀ בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית־יְהוָה בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת
ג וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל־הַגּוֹיִם: וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ ׀ וְנַעֲלֶה
אֶל־הַר־יְהוָה אֶל־בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיוֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה
ד בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְהוָה מִירוּשָׁלִָם: וְשָׁפַט
בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים
וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת לֹא־יִשָּׂא גּוֹי אֶל־גּוֹי חֶרֶב וְלֹא־יִלְמְדוּ
עוֹד מִלְחָמָה:

ענה על סעיף א (**חובה**).

א. בחזון אחרית הימים שלפניך, ישעיה מתאר מצב אידיאלי (מושלם) בכמה תחומים: דתי, מדיני, חינוכי, מוסרי.

בחר בשלושה מן התחומים האלה, והסבר מהו המצב האידאלי בכל אחד מן התחומים שבחרת.

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. לפניך קטע (מתורגם לעברית) מן השיר "Imagine" ("דמיין") שכתב ג'ון לנון בשנת 1971.

קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

"דמיין שאין ארצות

לא קשה לעשות זאת

אין דבר שראוי להרוג או למות למענו

וגם אין שום דת"

יש הטוענים כי השיר "Imagine" נכתב בהשראת חזון אחרית הימים שלפניך.

האם אתה מסכים עם טענה זו? נמק את דבריך ובסס אותם על הקטע מ**ישעיה** ב' שלפניך ועל הקטע מן השיר שלפניך.

ג. יש הטוענים כי התיאור של ירושלים בחזון אחרית הימים שלפניך מתאר מצב מנוגד למצב של ירושלים ויהודה שמתואר ב**ישעיה**, פרק א'.

קרא **ישעיה**, א', 5-9, 21-23.

הבא שתי דוגמאות למצב מנוגד זה, והסבר את הניגוד בכל אחת מן הדוגמאות.

ד. יש הטוענים כי השלום המתואר בנבואה שלפניך יושג ללא כפייה.

הבא מפסוק 3 שלפניך שתי ראיות התומכות בטענה זו, והסבר אותן.

/המשך בעמוד 8/

פרק שני — נושאי החובה (24 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 4-7 (לכל שאלה — 8 נקודות).

חוק

4. קרא **דברים**, כ', 5-14.

ה וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים אֶל־הָעָם לֵאמֹר מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה
בַּיִת־חָדָשׁ וְלֹא חֲנָכוֹ יֵלֵךְ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־יָמוּת בַּמִּלְחָמָה
ו וְאִישׁ אַחֵר יַחְנְכֶנּוּ: וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חִלְּלוֹ יֵלֵךְ
ז וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יְחַלְּלֶנּוּ: וּמִי־
הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה וְלֹא לְקָחָהּ יֵלֵךְ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־יָמוּת
ח בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקָּחֶנָּה: וְיָסְפוּ הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם
וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִמַּס
ט אֶת־לְבַב אֶחָיו כִּלְבָבוֹ: וְהָיָה כְּכַלּוֹת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם
י וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם: כִּי־תִקְרַב אֶל־
יא עִיר לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ וְקָרָאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם: וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם
תַּעֲנְךָ וּפָתְחָה לָךְ וְהָיָה כָּל־הָעָם הַנִּמְצָא־בָהּ יִהְיוּ לְךָ לָמַס
יב וַעֲבָדוּךָ: וְאִם־לֹא תַשְׁלִים עִמָּךְ וְעָשְׂתָה עִמְּךָ מִלְחָמָה וְצַרְתָּ
יג עָלֶיהָ: וּנְתָנָהּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ וְהִכִּיתָ אֶת־כָּל־זְכוּרָהּ לְפִי־
יד חָרֶב: רַק הַנָּשִׁים וְהַטַּף וְהַבְּהֵמָה וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּעִיר כָּל־
שְׁלָלָהּ תָּבֹז לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־שְׁלַל אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לָךְ:

א. הבא ראיה אחת מפסוקים 5-9 המלמדת שהמחוקק העמיד במרכז את צורכי הפרט. הסבר את הראיה.
(4 נקודות)

ב. הבא ראיה אחת מפסוקים 10-14 לכוונת המחוקק למנוע מלחמה וראיה אחת לכוונתו לצמצם את ההרג במלחמה
(סך הכול — שתי ראיות). הסבר את הראיות. (4 נקודות)

/המשך בעמוד 9/

תוכמה

5. קרא **קהלת**, א', 12-18.

יב אֲנִי קֹהֶלֶת הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלָם: יג וְנָתַתִּי אֶת־
לִבִּי לִדְרוֹשׁ וְלָתוּר בַּחָכְמָה עַל כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת
הַשָּׁמָיִם הוּא ו עִנְיַן רָע נָתַן אֱלֹהִים לִבְנֵי הָאָדָם לַעֲנוֹת בּוֹ:
יד רָאִיתִי אֶת־כָּל־הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל
טו הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ: מְעֻוָּת לֹא־יוּכַל לִתְקֹן וְחֶסְרוֹן לֹא־יוּכַל
טז לְהִמָּנוֹת: דִּבַּרְתִּי אֲנִי עִם־לִבִּי לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה הִגְדַּלְתִּי
וְהוֹסַפְתִּי חָכְמָה עַל כָּל־אֲשֶׁר־הָיָה לְפָנַי עַל־יְרוּשָׁלִָם וְלִבִּי
יז רָאָה הַרְבֵּה חָכְמָה וָדָעַת: וָאֶתְּנָה לִבִּי לָדַעַת חָכְמָה וְדַעַת
יח הוֹלֵלוֹת וְשִׂכְלוּת יָדַעְתִּי שָׂגַם־זֶה הוּא רַעְיוֹן רוּחַ: כִּי בְּרֹב
חָכְמָה רַב־כָּעַס וְיוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב:

יש הטוענים כי הנאמר בפסוק 15 יכול להסביר את האמרה "יוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב" (פסוק 18). הסבר טענה זו.

/המשך בעמוד 10/

נביאי אמת ונביאי שקר

6. קרא **דברים**, י"ח, 18-22.

יח נָבִיא אָקִים לָהֶם מִקֶּרֶב אֲחֵיהֶם כָּמוֹךָ וְנָתַתִּי דְבָרַי
יט בְּפִיו וְדִבֶּר אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּנּוּ: וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר
לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרַי אֲשֶׁר יְדַבֵּר בִּשְׁמִי אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ:
כ אֲךָ הַנָּבִיא אֲשֶׁר יָזִיד לְדַבֵּר דָּבָר בִּשְׁמִי אֵת אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִיו
לְדַבֵּר וַאֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמֵת הַנָּבִיא הַהוּא:
כא וְכִי תֹאמַר בִּלְבָבֶךָ אֵיכָה נֵדַע אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ
כב ה׳: אֲשֶׁר יְדַבֶּר הַנָּבִיא בְּשֵׁם ה׳ וְלֹא־יִהְיֶה הַדָּבָר וְלֹא
יָבֹא הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ ה׳ בְּזָדוֹן דִּבְּרוֹ הַנָּבִיא לֹא
תָגוּר מִמֶּנּוּ:

א. בקטע שלפניך מוזכרים שני סוגים של נביאי שקר.

מי מן השניים הוא בוודאות נביא שקר? (5 נקודות)

ב. קרא גם **ירמיה**, כ"ג, 28-29.

האם על פי ההבחנה של ירמיהו בפסוק 29 אפשר לדעת מיהו נביא שקר? הסבר את דבריך. (3 נקודות)

/המשך בעמוד 11/

תגובות על החורבן ושיבת ציון

7. קרא **עזרא**, א', 1-4.

א וּבִשְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לִכְלוֹת דְּבַר־יְהוָה מִפִּי
יִרְמְיָה הֵעִיר יְהוָה אֶת־רוּחַ כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ־פָּרַס וַיַּעֲבֶר־קוֹל
ב בְּכָל־מַלְכוּתוֹ וְגַם־בְּמִכְתָּב לֵאמֹר: כֹּה אָמַר כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ
פָּרַס כָּל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא־
ג פָּקַד עָלַי לִבְנוֹת־לוֹ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה: מִי־בָכֶם
מִכָּל־עַמּוֹ יְהִי אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיַעַל לִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה
וְיִבֶן אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
ד בִּירוּשָׁלָם: וְכָל־הַנִּשְׁאָר מִכָּל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר־הוּא גָר־שָׁם
יְנַשְּׂאוּהוּ אַנְשֵׁי מְקֹמוֹ בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבִרְכוּשׁ וּבִבְהֵמָה עִם־
הַנְּדָבָה לְבֵית הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָם:

ספר **עזרא** נפתח בהצהרת כורש מלך פרס.

א. הבא ראיה אחת מן הכתוב המלמדת ש**המְסַפֵּר** רואה בהצהרה זו אירוע שיזם ה'.

הסבר את הראיה. (4 נקודות)

ב. הבא ראיה אחת מן הכתוב המלמדת שגם **כורש** רואה בהצהרה אירוע שיזם ה'.

הסבר את הראיה. (4 נקודות)

/המשך בעמוד 12/

פרק שלישי — נושאי ההרחבה (8 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 8-9 (8 נקודות).

נביאי אמת ונביאי שקר

8. קרא **ירמיה**, כ"ו, 12-24.

יב וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־כָּל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־
הָעָם לֵאמֹר יְהוָה שְׁלָחַנִי לְהִנָּבֵא אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶל־הָעִיר
יג הַזֹּאת אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם: וְעַתָּה הֵיטִיבוּ
דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וְשִׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיִנָּחֶם יְהוָה
יד אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עֲלֵיכֶם: וַאֲנִי הִנְנִי בְיֶדְכֶם עֲשׂוּ־לִי כַּטּוֹב
טו וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֵיכֶם: אַךְ ׀ יְדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי אִם־מְמִתִים אַתֶּם אֹתִי
כִּי־דָם נָקִי אַתֶּם נֹתְנִים עֲלֵיכֶם וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְאֶל־יֹשְׁבֶיהָ
כִּי בֶאֱמֶת שְׁלָחַנִי יְהוָה עֲלֵיכֶם לְדַבֵּר בְּאָזְנֵיכֶם אֵת כָּל־
טז הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם
אֶל־הַכֹּהֲנִים וְאֶל־הַנְּבִיאִים אֵין־לָאִישׁ הַזֶּה מִשְׁפַּט־מָוֶת כִּי
יז בְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ: וַיָּקֻמוּ אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָאָרֶץ
יח וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־קְהַל הָעָם לֵאמֹר: מִיכָיְהוּ הַמֹּרַשְׁתִּי הָיָה נִבָּא מִיכָה
בִּימֵי חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־עַם יְהוּדָה לֵאמֹר
כֹּה־אָמַר ׀ יְהוָה צְבָאוֹת צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַיִם עִיִּים
יט תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר: הֲהָמֵת הֲמִתֻהוּ חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־
יְהוּדָה וְכָל־יְהוּדָה הֲלֹא יָרֵא אֶת־יְהוָה וַיְחַל אֶת־פְּנֵי יְהוָה
וַיִּנָּחֶם יְהוָה אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר עֲלֵיהֶם וַאֲנַחְנוּ עֹשִׂים רָעָה
כ גְּדוֹלָה עַל־נַפְשׁוֹתֵינוּ: וְגַם־אִישׁ הָיָה מִתְנַבֵּא בְּשֵׁם יְהוָה
אוּרִיָּהוּ בֶן־שְׁמַעְיָהוּ מִקִּרְיַת הַיְעָרִים וַיִּנָּבֵא עַל־הָעִיר הַזֹּאת
כא וְעַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת כְּכֹל דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ: וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים
וְכָל־גִּבּוֹרָיו וְכָל־הַשָּׂרִים אֶת־דְּבָרָיו וַיְבַקֵּשׁ הַמֶּלֶךְ הֲמִיתוֹ
כב וַיִּשְׁמַע אוּרִיָּהוּ וַיִּרָא וַיִּבְרַח וַיָּבֹא מִצְרָיִם: וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ
יְהוֹיָקִים אֲנָשִׁים מִצְרַיִם אֶת־אֶלְנָתָן בֶּן־עַכְבּוֹר וַאֲנָשִׁים אִתּוֹ
כג אֶל־מִצְרָיִם: וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אוּרִיָּהוּ מִמִּצְרַיִם וַיְבִאֻהוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ
יְהוֹיָקִים וַיַּכֵּהוּ בֶחָרֶב וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־נִבְלָתוֹ אֶל־קִבְרֵי בְנֵי הָעָם:
כד אַךְ יַד אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן הָיְתָה אֶת־יִרְמְיָהוּ לְבִלְתִּי תֵּת־אֹתוֹ
בְּיַד־הָעָם לַהֲמִיתוֹ:

קרא פסוקים 16-24 שלפניך.

בפסוקים אלה מוזכרים שני נביאים.

ציין מי הם נביאים אלה, והסבר לְשם מה הוזכר כל אחד מהם בהקשר של המשפט שנערך לירמיהו.

/המשך בעמוד 13/

תגובות על החורבן ושיבת ציון

9. קרא **איכה**, ה'.

א זְכֹר יְהוָה מֶה־הָיָה לָנוּ הַבִּיטָה וּרְאֵה אֶת־חֶרְפָּתֵנוּ: נַחֲלָתֵנוּ
ג נֶהֶפְכָה לְזָרִים בָּתֵּינוּ לְנָכְרִים: יְתוֹמִים הָיִינוּ אֵין אָב אִמֹּתֵינוּ וְאֵין
ד כְּאַלְמָנוֹת: מֵימֵינוּ בְּכֶסֶף שָׁתִינוּ עֵצֵינוּ בִּמְחִיר יָבֹאוּ: עַל
ו צַוָּארֵנוּ נִרְדָּפְנוּ יָגַעְנוּ לֹא הוּנַח־לָנוּ: מִצְרַיִם נָתַנּוּ יָד אַשּׁוּר וְלֶא
ז לִשְׂבֹּעַ לָחֶם: אֲבוֹתֵינוּ חָטְאוּ אינם אנחנו עֲוֹנֹתֵיהֶם סָבָלְנוּ: וְאֵינָם וַאֲנַחְנוּ
ח עֲבָדִים מָשְׁלוּ בָּנוּ פּוֹרֵק אֵין מִיָּדָם: בְּנַפְשֵׁנוּ נָבִיא לַחְמֵנוּ
י מִפְּנֵי חֶרֶב הַמִּדְבָּר: עוֹרֵנוּ כְּתַנּוּר נִכְמָרוּ מִפְּנֵי זַלְעֲפוֹת
יא רָעָב: נָשִׁים בְּצִיּוֹן עִנּוּ בְּתֻלֹת בְּעָרֵי יְהוּדָה: שָׂרִים בְּיָדָם
יג נִתְלוּ פְּנֵי זְקֵנִים לֹא נֶהְדָּרוּ: בַּחוּרִים טְחֹן נָשָׂאוּ וּנְעָרִים
יד בָּעֵץ כָּשָׁלוּ: זְקֵנִים מִשַּׁעַר שָׁבָתוּ בַּחוּרִים מִנְּגִינָתָם: שָׁבַת
טו מְשׂוֹשׂ לִבֵּנוּ נֶהְפַּךְ לְאֵבֶל מְחוֹלֵנוּ: נָפְלָה עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ
טז אוֹי־נָא לָנוּ כִּי חָטָאנוּ: עַל־זֶה הָיָה דָוֶה לִבֵּנוּ עַל־אֵלֶּה
יז חָשְׁכוּ עֵינֵינוּ: עַל הַר־צִיּוֹן שֶׁשָּׁמֵם שׁוּעָלִים הָלְכוּ־בוֹ: אַתָּה
כ יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב כִּסְאֲךָ לְדוֹר וָדוֹר: לָמָּה לָנֶצַח תִּשְׁכָּחֵנוּ
כא תַּעַזְבֵנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה ו אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ
כב יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: כִּי אִם־מָאֹס מְאַסְתָּנוּ קָצַפְתָּ עָלֵינוּ עַד־מְאֹד:

קרא פסוק 7 ופסוק 20 שלפניך.

יש הטוענים שבכל אחד מן הפסוקים האלה יש ביקורת מרומזת כלפי ה'.

הסבר טענה זו על פי כל אחד מן הפסוקים האלה.

/המשך בעמוד 14

פרק רביעי — קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענה על שאלה 10 **חובה** ועל שתיים מן השאלות 11-13 (לכל שאלה — 4 נקודות).

קרא **יונה**, א'.

א וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה בֶּן־אֲמִתַּי לֵאמֹר: ב קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה
ג הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְקְרָא עָלֶיהָ כִּי־עָלְתָה רָעָתָם לְפָנָי: וַיָּקָם יוֹנָה
לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֳנִיָּה ו בָּאָה
תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לָבוֹא עִמָּהֶם תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי
ד יְהוָה: וַיהוָה הֵטִיל רוּחַ־גְּדוֹלָה אֶל־הַיָּם וַיְהִי סַעַר־גָּדוֹל בַּיָּם
ה וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר: וַיִּירְאוּ הַמַּלָּחִים וַיִּזְעֲקוּ אִישׁ אֶל־
אֱלֹהָיו וַיָּטִלוּ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל־הַיָּם לְהָקֵל
ו מֵעֲלֵיהֶם וְיוֹנָה יָרַד אֶל־יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם: וַיִּקְרַב
אֵלָיו רַב הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל־אֱלֹהֶיךָ
ז אוּלַי יִתְעַשֵּׁת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נאבֵד: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ
לְכוּ וְנַפִּילָה גּוֹרָלוֹת וְנֵדְעָה בְּשֶׁלְמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיַּפִּלוּ
ח גּוֹרָלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל עַל־יוֹנָה: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה־נָּא לָנוּ
בַּאֲשֶׁר לְמִי־הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ מַה־מְּלַאכְתְּךָ וּמֵאַיִן תָּבוֹא מָה
ט אַרְצֶךָ וְאֵי־מִזֶּה עַם אָתָּה: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּם וְאֶת־
י הַיַּבָּשָׁה: וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־זֹּאת
עָשִׂיתָ כִּי־יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי־מִלִּפְנֵי יְהוָה הוּא בֹרֵחַ כִּי הִגִּיד
יא לָהֶם: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־נַּעֲשֶׂה לָּךְ וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם
יב הוֹלֵךְ וְסֹעֵר: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שָׂאוּנִי וַהֲטִילֻנִי אֶל־הַיָּם וְיִשְׁתֹּק
הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדֵעַ אָנִי כִּי בְשֶׁלִּי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם:
יג וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל־הַיַּבָּשָׁה וְלֹא יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ
יד וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם: וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה אַל־נָא
נאבְדָה בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאַל־תִּתֵּן עָלֵינוּ דָּם נָקִיא כִּי־אַתָּה
טו יְהוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ: וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ אֶל־הַיָּם
טז וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ: וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת־יְהוָה
וַיִּזְבְּחוּ־זֶבַח לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים:

/המשך בעמוד 15

ענה על שאלה 10 — **חובה**.

10. קרא פסוקים 1-3 שלפניך.

א. אל מי נשלח יונה לנבא ומדוע נשלח? (2 נקודות)

ב. מה הייתה התגובה של יונה על השליחות שהטיל עליו ה'? הסבר את דבריך ובסס אותם על הכתוב. (2 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 11-13.

11. קרא פסוקים 4-6 שלפניך.

א. לעיתים באמצעות השינה האדם בורח מבעיותיו.

הדגם קביעה זו על פי הפסוקים. (2 נקודות)

ב. על פי פסוקים אלה, מהי הביקורת על ההתנהגות של יונה? (2 נקודות)

12. קרא את דברי י' זקוביץ על פסוק 3.

"יונה הבורח מייצג בפסוק זה את התפיסה ששלטונו של ה' מוגבל לאדמתו, לארץ־ישראל."

(י' זקוביץ, **עולם התנ"ך, ספר תרי עשר, ספר יונה**, דודזון-עתי, 1984, עמ' 218)

א. לפי התפיסה הזאת, הסבר מדוע עלה יונה על אונייה השטה לתרשיש? (2 נקודות)

ב. זקוביץ כותב בהמשך דבריו שדברי יונה בפסוק ט' מערערים על האפשרות שיונה מייצג תפיסה זו.

הסבר כיצד דברי יונה מערערים על תפיסה זו. (2 נקודות)

13. קרא פסוקים 7-15 שלפניך.

המלחים משליכים את יונה אל ים סוער, אל מוות ודאי.

הבא מן הקטע שתי ראיות המלמדות שהמלחים התלבטו לפני שהשליכו את יונה לים.

הסבר כל אחת מן הראיות.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך